

Juni 2026

79^e jaargang, nummer 4

OPBOUW

Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen

OPBOUW 2026-4 ALGEMENE EDITIE

Via de omslag willen we hedendaagse religieuze kunst onder de aandacht brengen. Deze keer het werk van Sister Grace Remington (1971), een Cisterciënzer non uit Iowa.

Op de voorpagina staat 'Mary and Eve' of 'The Ladies' (2005, potlood en waskrijt). De tekening is gemaakt tijdens de voorbereidingen voor een lezing over Maria. Grace Remington is geen beroepskunstenaar maar non en dat is zichtbaar in de techniek, maar dat maakt de inhoud niet minder mooi.

De afbeelding toont Maria die de treurige Eva troost. In haar hand houdt Eva de vrucht van de boom van kennis terwijl haar voeten zijn geketend door de slang. De zwangere Maria vertrapt de kop van de slang onder haar voet en legt Eva's hand op haar zwangere buik. Ze verwijst daarmee naar Christus, die verzoening en nieuw leven brengt.

Zie ook: <https://www.plough.com/articles/mary-consoles-eve>

Bijdragen voor de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen zijn nodig om de activiteiten van de gemeente te kunnen financieren. U kunt uw bijdrage overmaken op de volgende rekening:

NL21 RABO 0373 7136 14

tnv Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen

Alvast hartelijk bedankt voor uw bijdrage.

Bestellen collectebonnen:

Collectebonnen: handig, zeker nu er minder contant geld wordt gebruikt.

U bepaalt zelf hoeveel u aan een collecte geeft, door een of meer bonnen in de collectezak te doen.

De bonnen zijn verkrijgbaar voor **€ 50 per vel** (bonnen van 1 en 2 euro).

Bestellen: maak € 50 (of het meerdere daarvan), plus € 1 voor het versturen, over naar rekeningnummer NL21 RABO 0373 7136 14 tnv de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen, onder vermelding van 'collectebonnen' en uw postadres.

Graag ook even een berichtje sturen aan de kerkrentmeesters (elgg.kerkrentmeesters@gmail.com of Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen), zodat wij de betaling kunnen thuisbrengen.

U ontvangt de collectebonnen per post thuis.

Inhoud

Inhoud.....	3
Van de redactie.....	4
Opbouw en nieuwsbrief.....	4
Meditatie: Prediker – een pessimist of levensgenieter?.....	5
Kerkdiensten juni-september 2026.....	7
Bij de diensten.....	9
Meditatieve zomerwandelingen.....	9
Zomerprogramma van de binnenstadskerken.....	11
Activiteitenoverzicht.....	14
Van de kerkenraad.....	15
Vacaturebank Lutherse Gemeente.....	16
Zingen voor Vrede in de Lutherse Kerk.....	17
Van de kerkrentmeesters.....	18
Verslag van de Buitendag in Leeuwarden.....	21
Open Monumentendag, 12 september.....	23
Het meest nutteloze: Liturgie.....	24
Programma Leren van Luther 2026-2027.....	25
Zincafé, tussen kerk en cultuur.....	27
Van de diaconie: collectedoelen.....	28
Het Luther Museum vraagt steun.....	30
TVG Assen: verfrissend, verrassend en verrijkend.....	31
Wandelconcert Pelsterkerk naar Lutherse kerk.....	31
20 jaar cantatediensten.....	32
Feestelijke oecum. gedenkdienst Groningens Ontzet 1672.....	33
Uitgaansagenda Lutherse Kerk.....	34
Handige adressen.....	35

Van de redactie

U heeft de zomereditie van Opbouw voor zich, een editie die een langere periode beslaat en daardoor ook altijd rijk gevuld is. Zoals u vermoedelijk wel zult merken aan de omvang! Maar ook wijs ik u op de uitgebreide lijst van activiteiten op blz. 14. Dit alles nog naast de bijzondere diensten die er in de planning staan. Zo zijn de Kleurrijke Diensten hernoemd naar Kerklab, een naam die de lading beter dekt. Meer hierover op pagina 15.

Verder vindt u een fraaie terugblik op de Buitendag (blz. 21) door Akke.

Graag ook even aandacht voor de **vacaturebank** op blz. 16. Onze gemeente heeft actieve mensen nodig! Om te beginnen iemand die wil helpen met het koffiezetten, want er zijn nog maar 2 koffiezetters over (en dat terwijl het koffiedrinken na de dienst wel eens 'het derde sacrament' wordt genoemd!).

Wij wensen u veel leesplezier,

De redactie
redactieopbouw@elgg.nl

Opbouw en nieuwsbrief

Opbouw, het blad van onze lutherse gemeente, verschijnt 6x per jaar. Alle leden en vrienden van de gemeente hebben recht op het ontvangen van Opbouw (gemeente-editie). In principe wordt dit blad digitaal verstuurd, per e-mail. Maar op verzoek kunt u het ook op papier, per post, ontvangen. Daar zijn geen kosten aan verbonden.

Wilt u overstappen naar digitaal, of is uw e-mailadres gewijzigd? Of wilt u laten weten dat u Opbouw per post wilt ontvangen? Wij horen het graag, via het e-mailadres **verzendingopbouw@elgg.nl** of per post: Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen.

Naast Opbouw verschijnt wekelijks onze nieuwsbrief, de Haddinger Courant. Als uw e-mailadres bij de ledenadministratie bekend is, ontvangt u automatisch ook de nieuwsbrief (mensen van buiten de gemeente kunnen zich voor de nieuwsbrief aanmelden via de website, www.elgg.nl).

De redactie

Meditatie: Prediker – een pessimist of levensgenieter?

"Toen nam ik alles wat ik ondernomen had nog eens in ogenschouw, alles wat mijn moeizaam gezwoeg me opgeleverd had, en ik zag in dat het allemaal maar lucht en najagen van wind was. Het had geen enkel nut onder de zon." (Prediker 2:11)

Het Bijbelboek Prediker is een boek vol levenswijsheid waar we zelfs in onze tijd ook nog iets aan hebben. Want Prediker doet aan levensbeschouwing. Hij beschouwt het leven van alle kanten. Aan de ene kant kun je van Prediker zeggen dat hij een pessimist of misschien zelfs een nihilist is. Niets in het leven is van blijvende waarde. Ieder mens sterft en wordt uiteindelijk vergeten. *"Alles is lucht en leegte,"* verzucht hij. Een andere bekende uitspraak van hem is *"Er is niets nieuws onder de zon"*. Prediker beschouwt het leven en wat mensen doen en komt tot de conclusie: wat stellen onze zekerheden, onze plannen, ons najagen van succes voor? Alles is vluchtig en zal worden vergeten.

"Wie van geld houdt, kan er niet genoeg van krijgen. Wie verzot op rijkdom is, is altijd op meer gewin belust. Ook dat is enkel leegte." (Prediker 5:9)

Je kunt je levensgeluk ook zoeken in de wijn, de vreugde en in het plezier, maar dat is uiteindelijk ook een vorm van leegte, onderkent hij. Zelfs het vergaren van kennis en wijsheid biedt geen beloning. Als niets in het leven van blijvende waarde is, wat is dan wijs om te doen? Ook daarvoor mogen we bij Prediker in de leer gaan. Ja, zo houdt Prediker ons voor: het leven bestaat uit goede en uit kwade dagen en uit veel gezwoeg. Daarin is hij heel realistisch. Het beste dat een mens in het leven kan doen is dan maar te genieten van het eten en drinken en volop gaan genieten van alles wat men moeizaam heeft verworven.

Daarmee gaat Predikers uitnodiging gepaard om het gewone, dagelijkse leven te ontvangen als gave. *"Eten, drinken en genieten van je arbeid"* is geen slappe levenshouding, maar juist dat vraagt om een innerlijke, geestelijke oefening – het gaat niet vanzelf. Kun je de maaltijd aan tafel, het lachen met vrienden, een dag met eerlijk werk zien als geschenk uit Gods hand? Geluk is niet iets dat je bereikt of dat je kunt afdwingen. Geluk is een houding waarmee je het leven beleeft. Dat vraagt aandacht en de bereidheid om het kleine niet te missen. Of zoals Prediker het kort en krachtig omschrijft:

"Ik heb vastgesteld dat voor de mens niets goeds is weggelegd, behalve vrolijk te zijn en van het leven te genieten." (Prediker 3:12) Achter deze levenswijsheid gaat een groot realisme schuil. De mens kan wel een stukje van het leven overzien maar nooit het geheel. God heeft alles in de tijd de

goede plaats gegeven, ook al begrijpen we dat niet altijd. *"Voor alles is er een tijd."* Niet iedere dag is geschikt voor hetzelfde. Wie leeft met Gods klok, leert onderscheiden: wanneer het tijd is om te spreken en te zwijgen, te bouwen en los te laten, te rouwen en te dansen. De vraag is dan wat er van mij gevraagd wordt op *dít* moment.

Het realisme schuilt daarin dat we beseffen dat we niet alles zelf in de hand hebben. Prediker merkt daarbij ook op dat het onrechtvaardig in de wereld toegaat. Hij ziet dat het de goede mens niet altijd goed gaat en dat het een slecht mens heel goed kan gaan.

Dat inzicht leidt ook tot een zekere mildheid naar jezelf en anderen toe. Zo beveelt hij aan om wat het zwoegen en werken betreft ook voldoende rust te nemen. En dan volgt er nog een opvallend advies. Houd je gedrag een beetje in het midden, wordt niet te extreem:

"Wees daarom niet al te rechtvaardig en meet jezelf geen overdreven wijsheid aan. Waarom zou je jezelf te gronde richten? Maar gedraag je ook niet al te onrechtvaardig en wees geen dwaas. Waarom zou je sterven voor je tijd? Houd het ene vast en laat het andere niet los. Dat is het beste, want wie ontzag voor God heeft, ontsnapt aan al te veel rechtvaardigheid en ook aan al te veel onrechtvaardigheid." (Prediker 7:16-18)

Dit advies maakt ons allemaal een stuk menselijker omdat het rekening houdt met ons beperkt vermogen om altijd en volmaakt het goede te doen.

Prediker laat ons het leven realistisch zien, niet verheven, niet idealistisch, niet mooier dan het is. Omdat het leven zo onvoorspelbaar is geeft Prediker ons als belangrijkste levenswijsheid mee:

"Dus eet je brood met vreugde, drink met een vrolijk hart je wijn. God ziet alles wat je doet allang met welbehagen aan. Draag altijd vrolijke kleren, kies een feestelijke geur. Geniet van het leven met de vrouw die je bemint. Geniet op alle dagen van je leven, die God je heeft gegeven. Het bestaan is leeg en vluchtig en je zwoegt en zwoegt onder de zon, dus geniet op elke dag. Het is het loon dat God je heeft gegeven. Doe wat je hand te doen vindt. Doe het met volle inzet". (Prediker 9:7-10)

Dat lijken me wijze woorden om de zomertijd in te gaan en het leven te vieren met alles wat ons daarin wordt geschonken. Elke dag opnieuw.

Een fijne zomer gewenst,

Ds. Susanne Freytag

Kerkdiensten juni-september 2026

*De diensten beginnen om 10.00 uur in de kerkzaal, tenzij anders vermeld.
De gegevens zijn onder voorbehoud van wijzigingen. Zie onze website **elgg.nl** of onze nieuwsbrief voor actuele informatie.*

Kunt u de dienst niet fysiek meemaken? We zenden regelmatig uit.
Zie <http://kerkdienst.elgg.nl>

De orde van dienst is vanaf vrijdag of zaterdag te vinden op de website, onder 'Agenda en diensten'.

JUNI

jun 28

4e zondag na Trinitatis
viering Heilig Avondmaal
voorganger: ds. Susanne Freytag

JULI

jul 5

5e zondag na Trinitatis **10.30 uur**
zomerdienst Kleine Oecumene
in de Remonstrantse Kerk, Coehoorsingel 14
voorgangers: ds. Berend Borger, ds. Nick Everts en
ds. Susanne Freytag

jul 12

6e zondag na Trinitatis **9.00 uur**
meditatieve wandeling, toelichting zie hieronder

jul 19

7e zondag na Trinitatis **9.00 uur**
meditatieve wandeling, toelichting zie hieronder

jul 26

8e zondag na Trinitatis **9.00 uur**
meditatieve wandeling, toelichting zie hieronder

AUGUSTUS

aug 2

9e zondag na Trinitatis **9.00 uur**
meditatieve wandeling, toelichting zie hieronder

aug 9

10e zondag na Trinitatis
zomerdienst Kleine Oecumene
in de Helper, de voormalige San Salvatorkerk, Hora
Siccamasingel 202
voorgangers: ds. Borger, ds. Everts en ds. Freytag

aug 16	11e zondag na Trinitatis Kleine Oecumene, afsluiting zomervakantie in de Lutherse Kerk, Haddingestraat 23 voorgangers: ds. Borger, ds. Everts en ds. Freytag
aug 23	12e zondag na Trinitatis voorganger: ds. Rachel Wardenaar LUNCH na de dienst
aug 30	13e zondag na Trinitatis <i>viering Heilig Avondmaal</i> voorganger: ds. Susanne Freytag
SEPTEMBER	
sep 6	14e zondag na Trinitatis Kerklab voorganger: ds. Susanne Freytag
sep 13	15e zondag na Trinitatis dienst in het Duits voorganger: ds. Susanne Freytag
sep 20	16e zondag na Trinitatis <u>17.00 uur</u> muziekdienst m.m.v. Kamerkoor Tiraña voorganger: ds. Renze Yetsenga
sep 27	17e zondag na Trinitatis <i>viering Heilig Avondmaal</i> voorganger: ds. Susanne Freytag na de dienst: GEMEENTEGESPREK
OKTOBER	
okt 4	18e zondag na Trinitatis Kerklab voorganger: ds. Susanne Freytag
okt 8	(donderdag) <u>19.30 uur</u> Muziekdienst t.g.v. 20 jaar cantatediensten in de Lutherse Kerk

Bij de diensten

We hebben dit jaar drie gezamenlijke zomerdiensten met de kleine oecumene. De eerste is op 5 juli in de Remonstrantse kerk. De tweede en derde zijn aan het einde van de zomervakantie, 9 en 16 augustus.

De dienst van 9 augustus is in twee opzichten speciaal. Er zullen internationale gasten van de Doopsgezinden bij aanwezig zijn. En deze dienst zal plaatsvinden in de onlangs verkochte St Salvatorkerk aan de Hora Siccamasingel. De kerk is gekocht door de stichting De Helper die wordt geleid door ds. Nick Everts en Jasper van Miert. De Helper wortelt in de doopsgezinde traditie (mennonieten). De naam De Helper verwijst naar Helpman en sluit aan bij de wijk, terwijl zij tegelijk inhoudelijk verbonden is met de geschiedenis van de Salvatorkerk. San Salvator betekent 'Heilige Verlosser' of 'Redder', een aanduiding van Christus als helper en nabij aanwezig. Dus een bijzondere locatie voor deze dienst.

De laatste gezamenlijke dienst, op 16 augustus, vindt in de lutherse kerk plaats.

In deze diensten gaan de voorgangers van de kleine oecumene gezamenlijk voor.

Meditatieve zomerwandelingen

Deze zomer zijn er weer drie zondagen, waarop we de diensten samen mogen vieren met de remonstranten en de doopsgezinden als "kleine oecumene" van onze stad. Op de vier overige zondagen willen we telkens om 9 uur naar een van de andere stadse kerkdiensten gaan wandelen. Zo zijn we de hele zomer bezig met de veelkleurigheid van de christelijke kerken in Groningen. We verzamelen telkens vanaf kwart voor 9 bij de ingang van de Lutherzaal en lezen elke keer de psalm van de zondag volgens het oecumenisch leesrooster uit het Luthers dagboek. Dat doen we een keer hardop en denken er dan al wandelende over na (we nemen een spiekbriefje met psalm mee) of we laten onze gedachten gewoon hun eigen gang gaan, bijvoorbeeld naar de mooie kleur groen, die in deze tijd van het kerkelijk jaar niet alleen alle bomen, maar ook alle altaartafels van de stad zal bekleden. Tenslotte lezen we de psalm opnieuw.

Op 12 juli, de zesde zondag na Trinitatis, lopen we richting Martinikerk en sluiten daar aan bij de enigszins traditionele dienst in de protestants-

calvinistische traditie, die van 9 tot half 11 duurt. Normaal gesproken zijn er daar ook om 11.30 de wat progressievere diensten, maar in de zomer nu net niet. We mediteren op psalm 65. Achteraf gaan wij in deze indrukwekkende kerk met elkaar uitwisselen over de onverwachte en opvallende overeenkomsten met onze eigen diensten. We gaan dus op zoek naar wat ons verbindt.

Op 19 juli, de zevende zondag na Trinitatis, wandelen we naar de oudkatholieke kerk, waar de mis om 10.30 begint en om 11.30 afgelopen is. Kerkpolitiek gezien wat vooruitstrevender, ook wat de vrouw in het ambt betreft, maar wat de liturgie betreft duidelijk een katholieke kerk, dus - wie weet - gemakkelijk vergelijkbaar met ons lutheranen. We denken onderweg na over psalm 86 tot onze gedachten andere wegen inslaan.

De achtste zondag na Trinitatis is 26 juli. We gaan naar dezelfde kerk als de week ervoor, maar nu vieren we de dienst van 10.30 tot 11.30 samen met de Engelstalige anglicaanse gemeente Grace Church. Hier ontmoeten we waarschijnlijk een relatief jonge gemeente, voornamelijk bestaand uit hoogopgeleide expats, die inhoudelijk en liturgisch veel op ons lijken, al zijn de taal en de cultuur wel anders. De verzen die onze wandeling begeleiden komen dan uit psalm 119, 121-128.

Zondag 2 augustus, de negende zondag na Trinitatis, lezen we psalm 78, 13-22. We sluiten onze meditatieve oecumenische wandelingen van deze zomer af met een hele lange wandeling - met pauze - naar de rooms-katholieke hoogmis van 11 tot 12 uur in de Sint Jozefkathedraal. Misschien realiseren we ons dat niet direct, maar we ontmoeten hier in veel opzichten dezelfde kerk, waarin Maarten Luther en Katharina van Bora, Philipp en Katharina Melanchthon net als Huldrych Zwingli en Anne Reinhard, Johannes Calvijn en Idelette de Bure en hun vrienden, maar ook Erasmus en de zusters en broeders van het gemene leven en andere humanisten in al hun vroomheid zijn groot geworden. Ook zullen wij deel uitmaken van een veel internationalere gemeente dan bij alle andere kerken in Groningen, vermoed ik, en ons zo een beetje beter verbonden kunnen voelen met christenen uit de hele wereld. Het eerste halve uur zullen we weer mediteren op de zondagse psalmtekst, om daarna van gedachten te wisselen als voorbereiding op de viering.

B. Kurth

Zomerprogramma van de binnenstadskerken

ZOMERPROGRAMMA

GRONINGEN *WOK* 2026

SINT FRANCISCUS

<i>Di</i> 07 JULI	INTRODUCTIE VAN FRANCISCUS	SINT FRANCISCUS KERK CAN. DRS. WIETSE VAN DER VELDE NIEUWE KERK	
<i>Di</i> 14 JULI	BIBLIODRAMA ROND HET LEVEN VAN FRANCISCUS	DS. TIRTSJA LIEFTING-VAN DEN TOREN REMONSTRANTSE KERK	
<i>Di</i> 21 JULI	LEERLINGEN VAN FRANCISCUS - VROEGER EN NU	DS. BEREND BORGER DOOPSGEZINDE KERK	
<i>Di</i> 28 JULI	WANDELEN MET EEN FRANCISCAANSE BLIK	DS. NICK EVERTS LUTHERSE KERK	
<i>Di</i> 04 AUG	HET ZONNELIED	DS. SUSANNE FREYTAG SINT FRANCISCUS KERK	
<i>Di</i> 11 AUG	DE KRUISWONDEN VAN FRANCISCUS	PASTOOR DRS. VICTOR MAAGO RUSSISCH - ORTHODOXE KERK	
<i>Di</i> 18 AUG	FRANCISCUS EN RENTMEESTERSCHAP	VADER ONUFRIY	

ELKE DINSDAG IN DE ZOMERVAKANTIE,
VAN 10:00-12:00 UUR

VOOR MEER INFORMATIE ZIE:
WWW.RVKGRONINGEN.NL

Zomerprogramma: Franciscus

Op 3 oktober 2026 is het 800 jaar geleden dat Sint Franciscus van Assisi is overleden. Daar sluit het gezamenlijke zomerprogramma van de kerken dit jaar bij aan. Er is veel wat we van Franciscus kunnen leren. Elke dinsdagochtend, 7 weken lang.

Introductie op het leven van Franciscus

4 oktober Werelddierendag. Dat heeft toch iets te maken met een Franciscus van Assisi, een heilige, een dierenvriend of zo? Ja, dat klopt. Maar wie was nou die Franciscus? Was die echt een "moderne" dierenvriend? Pastoor Wietse van der Velde gaat met u op zoek naar wie/wat hem inspireerde en naar zijn blijvende inspiratie tot op de dag van vandaag. We doen dat door stil te staan, te kijken en naar de uitleg te luisteren bij de verbeelding van het leven van Franciscus in de elf ramen van de beroemde glazenier Joep Nicolas in de aan Sint Franciscus gewijde kerk aan de Zaagmuldersweg.

Datum: dinsdag 7 juli 10-12 uur

Pastoor Wietse van der Velde

Locatie: St Franciscuskerk, Zaagmuldersweg 67

Bibliodrama rond het leven van Franciscus

Deze ochtend gaan we aan de hand van kunst en verbeelding aan de slag met een verhaal uit het leven van Franciscus: de ontmoeting met de melaatsen.

We staan er bij stil wat dit verhaal bij ons oproept en waar het misschien raakt aan ons eigen leven.

Datum: dinsdag 14 juli 10-12 uur

Ds. Tirtsa Liefink-van den Troen

Locatie: Nieuwe Kerk, Nieuwe Kerkhof 1

Leerlingen van Franciscus - vroeger en nu

Toen Franciscus in 1205 zijn leven als kluizenaar begon, maakte hij veel indruk op de mensen. Twee van hen, Bernardus van Quintavalle en Petrus Catani, werden zo geraakt dat zij zich bij hem wilden aansluiten. In 1208 werden zij zijn eerste leerlingen en volgelingen en daarmee was de orde van de Franciscanen geboren. Wie waren zij? Waarom wilden ze hem volgen? En wie is vandaag de dag een leerling/volgeling van Franciscus?

Datum: dinsdag 21 juli 10-12 uur

Ds. Berend Borger

Locatie: Remonstrantse Kerk, Coehoornsingel 14

Wandelen met een Franciscaanse blik

Wat gebeurt er wanneer je door Groningen wandelt met een franciscaanse blik? Ter gelegenheid van het Franciscaans Jubeljaar maken we een stadswandeling langs plekken die herinneren aan religieus leven in Stad. Onderweg ontdekken we verhalen uit het verleden en laten we ons inspireren door waarden die voor Franciscus van Assisi nog altijd centraal staan: eenvoud, vrede, verbondenheid met de schepping en aandacht voor mensen aan de rand van de samenleving.

We verzamelen op 28 juli om 10.30 uur aan de Broerstraat, op de plek waar ooit de franciscanen van Groningen gevestigd waren. De wandeling eindigt bij de Sint Franciscuskerk in de Oosterparkwijk. Een wandeling voor liefhebbers van geschiedenis, spiritualiteit en Groningen.

Datum: dinsdag 28 juli 10:30 uur

Ds. Nick Everts

Start wandeling: Broerstraat

Het zonnelied

Het beroemde zonnelied van Franciscus is 800 jaar oud en springlevend. Het lied bezingt de schepping. Zon, maan, aarde en wind zijn in dit lied broeders en zusters die samen met ons God loven. Is dit een lied vol natuurpoëzie en daarom uitermate geschikt voor een groene theologie? Of is het juist een verkapt paaslied? We gaan kijken naar afbeeldingen van dit lied en horen over de ontstaansgeschiedenis ervan. We verkennen de betekenis van de tekst, we luisteren naar vertoningen van dit lied en we zullen ook zelf gaan zingen.

Datum: dinsdag 4 augustus 10-12 uur

Ds. Susanne Freytag

Lutherse Kerk, Haddingestraat 23

De kruiswonden van Franciscus

In 1224 verbleef Franciscus op de berg La Verna in Toscane. Daar ontving hij op 17 september de kruiswonden van Christus. Voor het eerst in de geschiedenis ontvangt iemand deze zogenaamde 'stigmata'. Zijn de wonden droom of werkelijkheid? Waanbeeld of betekenisvol teken? Pastoor Victor Maagd gaat in op de stigmatisering van Franciscus. Daarbij gaat hij in op de rol die deze gebeurtenis in het leven van Franciscus speelde en binnen welke context deze plaats vond. Ook staat hij stil bij enkele heiligen die de stigmata ná Franciscus hebben ontvangen.

Datum: 11 augustus 10-12 uur

Pastoor Victor Maagd

Locatie: St Franciscus Kerk, Zaagmuldersweg 67

Franciscus en rentmeesterschap

Een ochtend over Franciscus en ons rentmeesterschap voor de schepping en hoe Christus met heel zijn persoon als mens en God dit ons heeft voorgeleefd in de Goddelijke afglans in de natuur.

Datum: dinsdag 18 augustus 10-12 uur

Vader Onufry

Russisch-Orthodoxe Kerk, Gansevoortsingel 2

Activiteitenoverzicht

donderdag 2 juli	17.00-17.30 uur	Zingen voor Vrede
zaterdag 4 juli	13.30 uur	Wandelconcert
dinsdag 7 juli	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 9 juli	17.00-18.00 uur	Brainstormen ZvV
maandag 13 juli	20.00-22.00 uur	Kerkenraad
dinsdag 14 juli	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 16 juli	17.00-18.00 uur	Brainstormen ZvV
dinsdag 21 juli	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 23 juli	17.00-18.00 uur	Brainstormen ZvV
dinsdag 28 juli	10.30 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 30 juli	17.00-18.00 uur	Brainstormen ZvV
dinsdag 4 augustus	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 6 augustus	17.00-17.30 uur	Zingen voor Vrede
dinsdag 11 augustus	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
dinsdag 18 augustus	10.00-12.00 uur	Zomerprog. Franciscus
donderdag 3 september	17.00-17.30 uur	Zingen voor Vrede
maandag 7 september	20.00-22.00 uur	Kerkenraad
zaterdag 12 september	11.00-16.00 uur	Open Monumentendag
woensdag 23 sept.	19.30 uur	Liturgie-avond
woensdag 7 oktober	14.30-16.00 uur	Leren van Luther
woensdag 21 oktober	14.30-16.00 uur	Leren van Luther
donderdag 22 oktober	19.30-21.30 uur	Zincafé
woensdag 4 november	14.30-16.00 uur	Leren van Luther
woensdag 18 november	14.30-16.00 uur	Leren van Luther
woensdag 16 december	19.30-21.30 uur	Zincafé

Elke kerkenraadsvergadering beginnen we, na de opening, met een of twee inhoudelijke onderwerpen. Zo voorkomen we dat het gesprek wordt ondergesneeuwd door alle zaken, die steeds weer geregeld moeten worden.

Streaming

In mei bespraken we het onderwerp 'streaming', dat wil zeggen onze uitzendingen via Kerkdienstgemist. Je zou het bijna vergeten, maar voor de coronaperiode van 2020-2022 zonden we nooit een dienst uit. Dat kon toen niet eens. Inmiddels is het doodnormaal dat kerken hun diensten uitzenden. De uitzendingen vanuit de Lutherse Kerk zien er nu heel goed uit, met ondertiteling en al. M. zet zich hier enorm voor in. Lijkt het jou ook leuk om te doen, dan werkt hij je graag in.

Nieuw: Kerklab

In juni hielden we onze experimentele diensten voor het voetlicht. Begonnen als kinderdiensten, daarna Kleurrijke Diensten voor jong en oud, zijn het nu wat kortere diensten (45 min.) waarin niet wordt gepreekt, maar we op de een of andere manier zelf met de Bijbeltekst bezig gaan. Er is maar één lezing en de meeste liederen zijn bekend.

Bij deze opzet past een nieuwe naam: **Kerklab**. Een lab (laboratorium) is volgens de encyclopedie een proeflokaal, werkvertrek of werkplaats voor onderzoek. In een lab kan dus van alles gebeuren! Ons Kerklab wordt gehouden op elke eerste zondag van de maand, behalve in juli/augustus.

Het eerste Kerklab zal dus plaatsvinden op **zondag 6 september**.

We zijn op zoek naar mensen die het leuk lijkt om zo'n dienst voor te helpen bereiden, één keer of vaker. Aanmelden bij ds. Susanne Freytag.

Na het inhoudelijke onderwerp staat er nog genoeg op de agenda! Zo is in deze periode de jaarrekening (2025) van onze gemeente weer opgesteld, vastgesteld en ingediend. Er wordt gewerkt aan de opzet van onze nieuwe website, waarvoor zelfs luchtfoto's van de kerk zijn gemaakt. Het was fijn dat we met een grote groep naar de jaarlijkse Buitendag konden gaan, in Leeuwarden deze keer.

En natuurlijk besteden we de nodige aandacht aan onze belangrijkste activiteit: de kerkdiensten. Als kerkenraadsleden mogen we regelmatig op zondag de kerk inrichten en zorgen dat de dienst goed kan verlopen, een dankbare taak. Het preekrooster voor 2027 is bijna klaar. We gaan Kerklab-diensten, muziekdiensten en feestdagen meemaken.

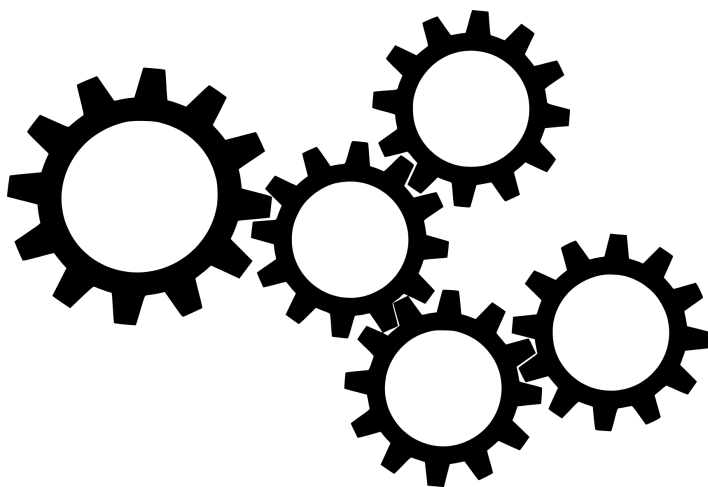
Ook staan er weer activiteiten op stapel, om te beginnen Leren van Luther; zie elders in dit nummer.

Mocht u nu denken: dat lijkt me wel wat, meedenken en -doen in de kerkenraad, helpen om alles in goede banen te leiden, nieuwe plannen maken en uitvoeren, dan horen we graag van u!

E. Greiner

Vacaturebank Lutherse Gemeente

Om onze gemeente draaiende te houden zijn veel mensen nodig. En dat zijn vooral vrijwilligers! Vind je het belangrijk dat deze gemeente er is en blijft, kom dan helpen.

De koffiegroep.

Eens in de paar weken koffie/thee verzorgen na de dienst. Hiervoor wordt **DRINGEND** nog iemand gezocht! Eenvoudig, gezellig en zeker ook dankbaar werk.

De kerkenraad.

We hebben een ouderling en een diaken nodig. 1x per maand vergaderen, op zondag beurtelings de kerk inrichten/opruimen en dienst doen als ambtsdrager. Help mee de Lutherse traditie in Groningen levend te houden!

De **streaming**.

Verzorgen van de uitzending van de kerkdienst via [Kerkdienstgemist.nl](https://kerkdienstgemist.nl).

De uitzending wordt altijd door een aantal mensen thuis gevolgd; ook later wordt de dienst teruggekeken.

De **redactie van Opbouw**.

Kopij verzamelen en het blad in elkaar zetten, thuis achter de computer. Zes keer per jaar. Ons blad is belangrijk om alle leden en vrienden op de hoogte te houden. En reken maar dat het gelezen wordt!

...maar ook als u denkt: "ik wil wel iets doen, maar ik weet niet wat", spreek ons aan! Helpende handen - en stemmen - zijn welkom: bij verschillende activiteiten, de cantorij, PR, zilver poetsen enz.

De kerkenraad
scriba@elgg.nl

Zingen voor Vrede in de Lutherse Kerk

**Elke eerste donderdag van de maand,
17.00-17.30 uur.**

**Komende data:
donderdag 2 juli, 6 augustus, 3 september**

Deur open om 16.45 uur, dicht om 17.45 uur. Welkom!

Zingen voor Vrede in de zomer 2026

Het ziet er helaas niet naar uit, dat de krijgsheren van deze wereld dit jaar een zomerpauze plannen. Daarom gaan we in ieder geval ook op 2 juli en 6 augustus door met onze actie Zingen voor Vrede. We bidden dan zingend voor de vele slachtoffers van oorlog en geweld en voor gerechtigheid en vrede.

Nu we bijna een jaar lang hebben geoefend, zijn we ook toe aan wat nieuwe liederen en aan wat minder herhaling. Dat gaan we net als vorig jaar op donderdagmiddagen van 5-6 uur met een aantal belangstellenden uit verschillende kerken bedenken, en dan met onze cantor Tymen Jan bespreken. Dan hopen we in augustus weer een mooi klein boekje ervan te kunnen maken en zijn we klaar voor een volgend seizoen vanaf september!

Wil je een paar keer meedenken? Heel graag! De data zijn: 9, 16, 23 en 30 juli, plaats wordt nog bekendgemaakt. Aanmelden bij B. Kurth: mondeling of via <https://elgg.nl/contact.php>, optie 'Zingen voor Vrede' in het formulier.

B.

Van de kerkrentmeesters

Jaarrekening 2025

De kerkrentmeesters hebben de jaarrekening 2025, na controle door de kascommissie en goedkeuring door de kerkenraad, ingediend bij het Classicaal College voor de Behandeling van Beheerszaken van de PKN (CCBB).

Het jaar 2024 eindigde met een operationeel tekort van rond €31.800 (ten opzichte van een tekort van circa €44.000 in 2024). De meeste baten en lasten van de gemeente waren in 2025 grotendeels in lijn met de cijfers van 2024 en de begroting voor 2025. Er waren echter twee bijzonderheden die invloed hadden op de cijfers:

Ten eerste waren de baten uit beleggingen veel hoger dan begroot. Het Gronings vastgoedfonds besloot in 2025 zijn resterend vastgoedportfolio te verkopen en keerde de opbrengsten aan zijn aandeelhouders uit, waaronder aan onze gemeente.

Ten tweede waren de vrijwillige bijdragen in 2025 met rond €40.900 10% hoger dan begroot en 20% hoger dan in 2024. We zijn zeer verheugd met deze stijgende lijn. Ook de collecten in kerkdiensten waren met rond €3.400 meer dan 20% hoger dan in 2024. Samen met giften tellen de opbrengsten levend geld op tot €47.700. Dank iedereen voor de gulle gaven!

De gegevens zijn als volgt:

3.2 Staat van baten en lasten over 2025

	Begroting 2025	Rekening 2025	Rekening 2024
Opbrengsten en Baten			
Opbrengsten uit rente, dividenden en beleggingen	19.800	63.794	23.049
Opbrengsten levend geld	38.000	47.680	35.195
Opbrengsten uit subsidies en bijdragen	20.000	700	2.250
Totaal baten A	77.800	132.174	60.494
Uitgaven en Kosten			
Kosten kerkelijke gebouwen	4.000	3.442	3.370
Pastoraat resp. diaconaal pastoraat	130.125	132.115	76.288
Kosten kerkdiensten en kerkelijke activiteiten	4.000	4.742	2.471
Verplichtingen/bijdragen aan andere organen	3.800	3.319	3.107
Salarissen en vergoedingen	16.700	16.938	15.635
Kosten beheer, administratie en archief	5.000	2.921	3.191
Rentelasten/bankkosten	900	505	493
Totaal lasten A	164.525	163.982	104.555
Operationeel resultaat (A)	-86.725	-31.808	-44.061
Incidentele baten en lasten			
Incidentele baten	-	0	547.453
Incidentele lasten	-865	-928	-
Incidentele baten en lasten (B)	-865	-928	547.453
Resultaat verslagjaar (A+B)	-87.590	-32.736	503.392
Mutaties bestemmingsreserves/-fondsen			
Onttrekkingen bestemmingsreserves	-	-	0
Onttrekkingen bestemmingsfondsen	865	-	-
Toevoegingen bestemmingsreserves	-	0	0
Toevoegingen bestemmingsfondsen	-	-	-864
Totaal mutaties bestemmingsreserves/-fondsen (C)	865	-	-864
Resultaat naar Algemene reserve (D)	-86.725	-32.736	502.528

De gegevens vindt u ook op de ANBI pagina van de gemeente
<https://elgg.nl/ANBI.php>

Bijdrage solidariteitskas

Kerken uit het hele land dragen bij aan de solidariteitskas.

Met een vast bedrag van €7.50 per belijdend gemeentelid per jaar ondersteunen gemeenten elkaar om levendig en krachtig midden in de wereld te staan.

Aan vernieuwende ideeën ontbreekt het gemeenten niet, maar soms wel aan menskracht of geld. Voor hen is er de solidariteitskas. Ook specifieke vormen van pastoraat zoals het studentenpastoraat en het dovenpastoraat worden financieel ondersteund vanuit de solidariteitskas. We verzoeken u om uw bijdrage aan deze onderlinge solidariteit.

Voor de bijdrage aan de solidariteitskas, maar ook voor uw overige vrijwillige bijdrage aan onze gemeente kunt u naast de op blz. 2 aangegeven bankgegevens ook deze QR code gebruiken. Richt u daarvoor de camera van uw telefoon op de Tikkie-QR-code, tikt u op de melding en volgt u daarna de link in uw webbrowser.

De kerkrentmeesters

Verslag van de Buitendag in Leeuwarden

Heel spontaan heeft A. Conradi een mooi verslag geschreven van de buitendag van de noordelijke lutherse gemeenten. Deze dag werd dit jaar, op 31 mei 2016, in Leeuwarden gehouden.

Samen met de foto's erbij is dit een mooie uitnodiging om volgend jaar (weer) mee te gaan.

'Ik omarm u -ALLEN- met duizend armen', alle gastheren en gastvrouwen -voor en achter de schermen- van de Lutherse kerk in Leeuwarden.

Dat was mijn gevoel toen ik zondagmiddag om half vijf weer terug reed naar het Groningse: steeds kwam de titel van dat boek (Ik omhels je met 1000 armen van Ronald Giphart) in m'n brein naar boven drijven. Ja, wat een prachtige dag hebben we met z'n allen beleefd, met het thema: GEEF HOOP NIET OP!

met twee inspirerende voorgangers, te weten dominee Susanne Freytag en dominee Toos Reichman;

met organist Tymen Jan Bronda, die voor de dienst het orgel vol liet klinken, zodat de vaste organiste Afke Burghgraef intens genoot van 'haar' orgel;

met een kerk vol met Lutheranen;

met de Lutherse Cantorij Groningen die met 15 zangers om kwart voor negen al in Leeuwarden stond in te zingen stonden wij al in te zingen onder leiding van cantor-organist Tymen Jan Bronda; en met een tafel die gereed stond voor ons allen, om brood en wijn van het Heilig Avondmaal te delen.

Kortom: het was een feest om op deze TRINITATIS-zondag / BUITENDAG samen te zingen en om samen te luisteren naar de inspirerende en troostrijke woorden van de beide dominees.

Na de voedzame lunch, met als toetje appels en bananen, zijn we in de pramen gaan varen

door de stadsgrachten van Leeuwarden, of met gids door de binnenstad gaan wandelen, of in de kerk gaan kijken naar de film van Jane Goodall: 'Geef hoop niet op'.

Om 3 uur was eenieder weer terug in de kerk om te genieten van elkaars belevenissen en van hapjes en drankjes. Dominee Toos Reichman bedankte daarna een ieder voor zijn of haar aandeel in het voorbereiden van deze zondag. En natuurlijk werden alle Luther-gasten uit Zwolle, Kampen, Oost-Groningen, stad Groningen en niet te vergeten uit Friesland hartelijk bedankt voor hun aanwezigheid op deze zonnige zondag, en riep dominee Toos Reichman: tot volgend jaar op TRINITATIS 23 mei 2027 georganiseerd door Luthers Oost-Groningen.

Om 4 uur stonden alle stoelen weer in 5-en op een rij, was de afwas bijna gedaan, en waren alle gasten alweer onderweg naar huis met hopelijk het gevoel: GEEF HOOP NIET OP!

Dit was het gevoel van A. Conradi - alt in de Cantorij van de Lutherse kerk in Groningen - en af en toe ook lector (tot mijn grote vreugde).'

A. Conradi

Open Monumentendag, 12 september

De tweede zaterdag van september is het weer Open Monumentendag. Dit jaar is dat 12 september. We starten om 11 uur. In de middag is er een bijzondere activiteit: uitgaande van de gemeente Groningen wordt er een erfgoedquiz ("in pubquizstijl") gehouden in de Lutherzaal. Men zit nog in de voorbereiding. Traditiegetrouw eindigt het dagprogramma om 16:00 uur met het Monumentendagconcert door Tymen Jan Bronda en een conservatoriumstudent. We hopen weer op voldoende vrijwilligers om de bezoekers te ontvangen en rond te leiden.

W.

Het meest nutteloze: Liturgie

Een avond over liturgie

(We hadden deze avond in januari 2026 gepland maar die kon vanwege de winterse weersomstandigheden toen niet doorgaan.)

We leven in een tijd dat het economische consumptiedenken alles overheerst. In dat licht is de eredienst tegelijkertijd het meest nutteloze en toch het meest waardevolle wat er is. Daar gaat deze avond over.

Naar aanleiding van het verschijnen van de brochure '*De eredienst, een gang door de liturgie*', een uitgave van de Lutherse Synode, willen we op 23 september samen in gesprek gaan over liturgie. Deze brochure wil een kleine gids zijn voor de kerkganger.

U wordt daarin meegenomen langs de vele onderdelen en aspecten van een (lutherse) eredienst en krijgt daar een korte uitleg bij. Een gids voor wie zich afvraagt wat gebeurt er allemaal in een dienst? Wat is de kern van de eredienst? Wat zoekt en vindt u in een eredienst?

Deze avond is voor een ieder die meer wil weten over waar het in de liturgie om gaat. Deze avond is voor iedereen die iets meer over de klassieke, oecumenische liturgie binnen de protestantse kerk wil weten. Het is een oecumenische gespreksavond omdat juist het gesprek vanuit verschillende kerkelijke tradities het boeiend maakt om over het 'hoe en wat' van liturgie te hebben.

U ontvangt deze brochure op de avond zelf. Wie wil kan deze ook van tevoren lezen. U kunt de brochure vinden op de website: www.luthersinfo.nl (onder het kopje 'lutherse liturgie')

Deze avond is interessant voor Lutheranen en alle anderen die meer over liturgie willen weten.

De avond wordt geleid door ds. Susanne Freytag. Graag aanmelden: s.freytag@gmx.net of 06-43855283

Woensdagavond 23 september 19:30 uur

*Locatie: Lutherse Kerk (Foyer), Haddingestraat 23,
ingang door het poortje naast de kerk*

Hoe en waartoe verander je de kerk? De kracht van Luthers weg naar hervorming.

Luther heeft nooit een nieuwe kerk willen stichten. Hij wilde de kerk van zijn tijd en de vigerende theologie grondig hervormen, om zo relevant te blijven in situaties van grote culturele veranderingen. In die zin kunnen we van Luthers reformatie leren als we naar onze eigen tijd en onze eigen kerken kijken. Want wat maakte Luthers hervorming succesvol?

Hoe zorgde hij ervoor dat de gelovigen konden meegaan met de nieuwe ideeën en de veranderende praktijken? En hoe ging hij om met fanatici die het allemaal nog veel radicaler wilden? Luther leert ons hoe frisse nieuwe ideeën mensen en kerkstructuren kunnen veranderen, maar ook hoe belangrijk het is om altijd voor ogen te houden waar het in de kerk om moet gaan. Want verandering is nooit een doel op zich. De vraag is altijd: waartoe zouden we willen veranderen? Voor Luther was dat duidelijk: naar Christus toe! Maar wat betekent dat eigenlijk?

In vier bijeenkomsten lezen we over de cultuurcrisis in Luthers tijd, over zijn eigen strijd om het geloof weer terug te brengen naar de 'gewone man', over zijn worsteling met radicaliteit en realiteitszin en ook hoe hij zelf veranderde en zijn leven in de waagschaal stelde. En we leren hoe dit ons vandaag verder kan brengen.

Bijeenkomst 1

De crisis in de kerk: in Luthers tijd en in onze tijd

Sinds de vroege Middeleeuwen was er een soort werkverdeling ontstaan tussen geestelijken (priesters, monniken) en 'gewone' gelovigen. De geestelijken leefden devotieel voor God en de 'leken' onderhielden hen financieel om de sacramenten te bedienen. Daarmee was de gelovige geworden tot een consument van heilsgoederen die door de kerk (al dan niet tegen betaling) werden uitgedeeld.

In onze tijd gedragen veel kerken zich eigenlijk niet veel anders: ze bieden allerlei religieuze diensten (zingeving, liturgische vieringen, pastoraat), maar moeten concurreren op een sterk krimpende markt van (shoppende) gelovigen. Daarom zoeken ze naarstig naar productvernieuwing of trachten ze het succes van groeikerken te kopiëren.

Luthers trachtte de kerk niet alleen te bevrijden van dit marktdenken, hij zette vooral in op het her-denken van geloof als een levenshouding, een gezindheid én een dagelijkse praktijk.

Dat begint met de vraag waar we in geloven (waar we op vertrouwen)? Wie is God voor ons?

Bijeenkomst 2

Luthers doel: Christus weer centraal stellen

De kerk is voor Luther de gemeenschap die in alles Christus centraal stelt. Want in Christus heeft de onzichtbare God zich geopenbaard en ons opgezocht. Wij kunnen God niet zoeken, we kunnen alleen wachten totdat hij ons zoekt en vindt en bidden dat hij de kerk vernieuwt. Dat verwachten doet de kerk door in elk Bijbelvers Christus te vinden, in elke eredienst Jezus en de boodschap van genade centraal te stellen en in elke situatie te onderscheiden wat toe-leidt of juist afleidt van Christus. Volgens Luther openbaart God zich in Christus altijd 'onder het tegendeel': als licht in het duister, leven in sterven, kracht in zwakte, oneindigheid in eindigheid, genade in oordeel, leven in dood. Kan God, hoewel onkenbaar, zo op onverwachte wijze bij ons zijn?

Bijeenkomst 3

Luthers weg: radicale ideeën en bedachtzame praktijk

In de jaren 1519-1521 publiceert Luther zijn hemelbestormende ideeën waarom hij uit de kerk wordt gezet en door de keizer vogelvrij wordt verklaard. Hij duikt onder op de Wartburg, maar als hij hoort dat radicale Hervormers een beeldenstorm ontketenen, keert hij begin 1522 spoorlags terug naar Wittenberg en preekt fel tegen het vernietigen van kerkinterieurs. Hij pleit voor rust, geduld en verandering door het Woord in plaats van radicale maatregelen. 'Wachten op God' in plaats van onze eigen actie.

Hoe kun je een kerk diepgaand veranderen en tegelijk zorgen dat je de goede richting kiest en dat gelovigen daarin kunnen meegaan, bijvoorbeeld als het gaat om de liturgie of de kerkmuziek? Luther pleit voor bedachtzaamheid. Wat niet wil zeggen dat de kerk geen crisis kent. Sterker nog: Luther leeft vanuit crisis! De ontmoeting met Christus zal de kerk, zal ons leven, altijd op de kop zetten.

Bijeenkomst 4

De identiteit van kerk en van gelovigen: ontvankelijk leven

Luthers leven was in alle opzichten een antwoordend leven. Geloof, zo ontdekte hij, is dankend antwoord geven op Gods belofte van vergeving. Leven is leven uit genade, leven van wat je ontvangt. Dat betekent niet dat voor Luther vroomheid slechts bestond uit persoonlijke spiritualiteit. Vanuit je geloof verhoud je je juist op allerlei manieren met de wereld om je heen. Luthers geschriften zijn altijd een antwoord op de ontwikkelingen van zijn tijd. Hij schreef voor gelovigen, prelaten, theologen en overheden. Ontvankelijk leven naar God en naar je medemens: hoe doen we dat nu?

De docenten/gespreksleiders voor de betreffende middagen worden later bekend gemaakt

De deelnamebijdrage is 20,- Euro per persoon.

Tijd: Middag: **14.30 uur – 16.00 uur**

Locatie: Lutherse kerk, Haddingestraat 23, 9711KC Groningen

Data: **7 oktober, 21 oktober, 4 november en 18 november 2026**

Aanmelden kan heel gemakkelijk via de website: www.lerenvanluther.nl

Daar vindt u ook alle informatie over deze cursus.

Of via dhr. J. Vette, jaapvette@gmail.com, tel. 06 49944650

Zincafé, tussen kerk en cultuur

In het Zincafé werken de Doopsgezinde, Remonstrantse en Lutherse Gemeente samen.

Komende activiteiten van het Zincafé:

22 oktober 2026, Frans Kazenbroot met liedjes van Leonard Cohen,
19.30 - 21.30 uur Lutherse Kerk

16 december 2026, lezing Claartje Kruijff,
19.30 -21.30 uur Remonstrantse Kerk

28 juni - Stichting De Vrolijkheid

Een op de drie vluchtelingen die naar Nederland komen, is jonger dan achttien. Zij verblijven vaak jarenlang in asielzoekerscentra, een omgeving die een serieuze bedreiging voor hun psychosociale gezondheid kan zijn. De Vrolijkheid streeft ernaar door het aanbieden van workshops op het gebied van onder meer muziek, dans, theater en beeldende kunst voor hen omstandigheden te scheppen die hun veerkracht versterken en hun talenten tot bloei laten komen. Ook in AZC's in onze provincie doet De Vrolijkheid dat. Uw diakenen bevelen de collecte voor dit bijzondere doel dan ook van harte bij u aan.

16 augustus - Kerk in Actie | Zomerzending - Ghana

Jeugdwerkloosheid komt in Ghana veel voor, en kan een voedingsbodem voor haatdragende denkbeelden tussen christenen en moslims zijn. Kerken in Noord-Ghana bieden jongeren de mogelijkheid gezamenlijk een vakopleiding te volgen. Ook werken in verschillende dorpen christenen en moslims samen in vredesgroepen om conflicten te voorkomen en hun dorp te ontwikkelen. Vanochtend is de collecteopbrengst voor dit doel bestemd.

23 augustus - PKN | Jonge generaties

Willen kinderen en jongeren zich verbonden voelen met de kerk, dan is het belangrijk dat ze worden gezien als gelijkwaardige en volwaardige gelovigen en dat hun talent wordt benut. De PKN stimuleert dit met werkvormen, spellen en methoden voor diverse leeftijdsgroepen. Dat geldt ook voor catechesemateriaal, dat belangrijk is voor hun geloofsontwikkeling, en samen met lokale gemeenten wordt ontwikkeld. Voor dit doel collecteren wij deze morgen.

30 augustus - PKN | Nederland - Pastoraat op bijzondere plekken

Zo'n 500 geestelijk verzorgers bieden een specifieke vorm van pastoraat. Dit categoriaal pastoraat richt zich op groepen die niet via het reguliere gemeentelven kunnen worden ondersteund. Denk bijvoorbeeld aan krijgsmacht, justitie, studenten, doven, binnenvaart en koopvaardij. Deze vormen zijn met hun steun op maat een essentieel onderdeel van kerk-zijn in de samenleving. Graag ontvangen wij vandaag uw bijdrage voor dit collectedoel.

6 september - Kerk in Actie | Kinderen in de knel

Na de zomervakantie collecteren we in de Kleurrijk-diensten voor Kinderen in de Knel. En wel het doel dat we eens in de maand willen steunen en waarvoor we tijdens de kerstdagen de slotcollecte houden. Op het moment

van schrijven geeft de website van de PKN nog geen informatie over het doel van dit jaar. Maar we gaan alvast beginnen het potje te vullen, en vragen u vanochtend ons daarbij te helpen met uw bijdrage in de collectezak.

13 september - Kerk in Actie | Werelddiaconaat - Oekraïne

Kerk in Actie ondersteunt in Oekraïne het project Talk!, dat kinderen en jongeren met een communicatieve beperking, zoals ernstige vormen van autisme, helpt. Ondersteuning met technische hulpmiddelen bevordert hun meedoen op school en in sociale situaties. Ook helpt Talk! gewonde en getraumatiseerde veteranen bij hun rehabilitatie en terugkeer in de samenleving. Vanochtend gaat de collectezak onder ons rond voor dit doel.

Collectebijdrage overmaken

Wie de komende tijd de dienst in de kerk niet kan of wil bijwonen, en wel het collectedoel wil steunen, kan haar of zijn bijdrage overmaken naar onze bankrekening:

NL 92 INGB 0006 3262 56 t.n.v. Diaconie ELGG Groningen

De diaconie

Het Luther Museum vraagt steun

Het Luther Museum in Amsterdam vertelt een uniek verhaal. Het beheert en presenteert het culturele erfgoed – zowel materieel als immaterieel – van de lutherse gemeenschap in Nederland en laat ook de relevantie ervan zien.

Binnen de lutherse gemeenschap zorgt de kerk voor de religieuze invulling en de diaconie voor sociaal-maatschappelijke projecten. Het Luther Museum is het culturele hart: het bewaart niet alleen de historische objecten, maar onderzoekt en toont wat het betekent om luthers te zijn, in verleden én heden. Zo maakt het de verbinding met het bredere publiek.

Voor een dynamisch programma met onder andere tentoonstellingen, concerten en educatie voor zowel jong als oud is het Luther Museum afhankelijk van zowel publieke als private fondsen, van giften en van bezoekers.

Met uw gift, groot of klein, zorgt u ervoor dat het Lutherse verhaal blijft klinken. Dat we kunnen verbinden, verwonderen en uitdagen. Help ons dit unieke erfgoed levend te houden. Het Luther Museum heeft een ANBI-status.

Doe een gift (zie <https://luthermuseum.nl/nl/doneren>) of neem voor meer informatie contact op met de zakelijk leider van het museum Piotr Majoor via piotr@luthermuseum.nl.

TVG Assen: verfrissend, verrassend en verrijkend

Theologische Verdieping voor Geïnteresseerden Assen

Theologie is een veelzijdig en veelkleurig vakgebied en het verlangen naar zingeving groeit.

Iedere dinsdagmorgen, niet in de schoolvakanties, samen met elkaar en de docent opnieuw ervaren dat het immers gaat over God en mensen, over aarde en hemel, over verleden, heden en toekomst. Voor Drenthe en haar naaste omgeving is dit mogelijk in Assen in het Markehuus aan de Scharmbarg 35 in de wijk Peelo. Vanaf 20 oktober '26 t/m 20 april '27, 24 ochtenden vanaf 09.00-12.15u interactieve lessen TVG (Theologische Verdieping voor Geïnteresseerden) volgen o.l.v. meestal diverse predikanten.

Voor meer informatie zie op onze website www.tvgassen.nl of bel met onze secretaris Bert van Maanen, tel. (0599) 653 202 of mail hem onder vanmaanen.albert@gmail.com. Een folder valt bij hem ook op te vragen!

Wandelconcert Pelsterkerk naar Lutherse kerk

Tymen Jan Bronda en Robert Koolstra geven op zaterdag 4 juli (aanvang 13.30u) een 4-mains wandelconcert van Pelstergasthuiskerk naar de Lutherse kerk van Groningen. Daar klinken Quatre-mains (vierhandig) en ook solo werken op de aanwezige historische orgels. Bijzonder item is het Concerto voor twee klavecimbels in C (Bach) dat op twee orgels zal worden gespeeld. Robert bespeelt het historische Schnitgerorgel in de Pelster, en Tymen Jan neemt het bijzondere Ahrend-kistorgel mee. I

Na dik een half uur wandelen we richting Haddingestraat. Daar zullen onder meer *Zwey Fugen für zwey Personen auf einem Clavier* van Handel en een virtuoze *Sonatina in F* van Mozart klinken. Het veelkleurige romantische Van Oeckelenorgel wordt in dit tweede deel niet vergeten.

Na afloop wordt er een drankje aangeboden door de organisatie. Welkom!

Toegang is vrij, met een collecte na afloop.

Meer info:

<https://binnenstadskerken.nl/verhuur/lutherse-kerk/agenda-lutherse>

<https://pelstergasthuis.nl/agenda/>

20 jaar cantatediensten

Seizoen 2026/27

Op 20 september start het nieuwe seizoen van cantatediensten al weer. In deze editie een paar bijzonder gekleurde invullingen. Zo is daar op donderdag 8 oktober het moment dat we stil staan bij de afgelopen 20 jaar en bij een van de initiatoren die op deze dag zijn honderdste verjaardag zou vieren.

Op 30 mei komt het Haydn Jeugdstrijkorkest, het andere huisorkest van onze kerk, acte de présence geven met een heus pianoconcert en een jonge pianovirtuoos. Bijzonder element is ook de bijdrage van popkoor Estrellas o.l.v. Wilfred Reneman dat voor ons een keuze uit de popmuziek gaat brengen.

We kijken er naar uit!

2026

Zondag 20 september 17:00 Kamerkoor Tiraña | *Magnificat & diverse Psalmen* van Jan Pieterszoon Sweelinck

Donderdag 8 oktober 19.30 Luthers Bach Ensemble | *Bachcantate BWV 35 Geist und Seele wird verwirret* i.k.v. 20 jaar muziekdiensten

Zondag 8 november 10.00 Agricola Consort | *cantate Aus tiefer Not* van Felix Mendelssohn

Donderdag 24 december 19.30 Luthers Bach Ensemble | *Messiah (deel I)* van George Frideric Handel

2027

Zondag 14 februari 17:00 Popkoor Estrellas

Zondag 7 maart 10:00 Johanan Havinga (vleugel) | Delen uit *Vingt regards sur l'enfant Jesu* van Olivier Messiaen

Zondag 4 april 10:00 Luthers Bach Ensemble & Roder Jongenskoor | *cantate* van Johann Sebastian Bach

Zondag 30 mei 17:00 HJSO met talent pianist Stephan Velychko | *Pianoconcert no. 11* van Joseph Haydn

Feestelijke oecumenische gedenkdienst Groningens Ontzet 1672

Op zondag 23 augustus 2026 in de Martinikerk te Groningen. Aanvang: 17.00 uur

Enkele dagen na het ontzet van Groningen in 1672 besloten burgemeesters en raad van de Stad dat jaarlijks een "dank- en bededag" zou worden gehouden.

Voor het bestuur van de Koninklijke Vereeniging voor Volksvermaken (KVVV) en een enthousiaste werkgroep vanuit kerkelijk Groningen, vormt dit besluit aanleiding om u van harte uit te nodigen tot het bijwonen van een feestelijke oecumenische gedenkdienst in de Martinikerk op zondag 23 augustus a.s. Aanvang dienst: 17.00 uur (kerk open om 16.30 uur)

Tijdens de dienst willen we met elkaar herdenken, vieren en stilstaan bij het feit wat een groot goed onze vrijheid is. Laten we met elkaar dankbaar zijn voor die vrede en vrijheid, destijds in 1672 zo zwaar bevochten met de "wille vast as stoal", maar ook in latere eeuwen. Een vrijheid die gezien de geopolitieke turbulentie en de toenemende gespannen internationale verhoudingen géén vanzelfsprekendheid is...

Voorgangers in deze dienst zijn:

Mgr. R.G.W. Cornelissen, bisschop van het bisdom Groningen-Leeuwarden
Ds. S. Freytag, predikant Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen en Ds. A. Zantingh, voorganger Stadskerk Groningen
Muzikale medewerking wordt verleend door: Janny de Vries (orgel) Het Chr. Muziekgezelschap "De Bazuin" uit Groningen o.l.v. Johannes Weening. Het koor van de Stadskerk Groningen o.l.v. Anouk Moorlag.

De opbrengst van de collecte tijdens de dienst is bestemd voor de Stichting Inlia, organisatie voor maatschappelijk werk in Groningen. Na de dienst is er koffie/thee met een traktatie, verzorgd door bakkerij Coos. Wij hopen u op 23 augustus a.s. in de Martinikerk te mogen begroeten. Iedereen is van harte welkom! *Wie zain joe geern!*

Uitgaansagenda Lutherse Kerk

1 juli	20.00 uur	Shjazz: Keti Koti, Mijn cirkel van Wilde ganzenveren
zang, piano, contrabas, saxofoon en percussie
4 juli	13.30 uur	Tymen Jan Bronda en Robert Koolstra, Wandelconcert
Pelsterkerk Lutherse kerk, orgel vierhandig en solo

Van 17-224 juli vindt het **Aurora Festival** (klassieke muziek) plaats, dit jaar met een groot aantal concerten in de Lutherse Kerk. Het programma staat op: <https://www.aurorafestival.nl/programma/>.

Zie voor concerten in de Lutherse Kerk de website van Binnenstadskerken: <https://binnenstadskerken.nl/wp/verhuur/lutherse-kerk/agenda-lutherse/>

Handige adressen

Kerkgebouw en Lutherzaal		Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen
Website / e-mailadres		www.elgg.nl / info@elgg.nl
ORGANISATIE		
Predikant	ds. Susanne Freytag	tel. 06 43955283 s.freytag@gmx.net Klaas Woltjerweg 41, 9636 BB Zuidbroek
College van Kerkrentmeesters		elgg.kerkrentmeesters@gmail.com
	Rekeningnummer CvK	NL21 RABO 0373 7136 14 t.n.v. Ev.-Lutherse Gemeente Groningen
College van Diakenen	Rekeningnummer CvD	NL92 INGB 0006 3262 56 t.n.v. Diaconie ELGG Groningen
STICHTING EXPLOITATIE		
Informatie verhuur	Binnenstadskerken	luthersekerk@binnenstadskerken.nl tel. 050-3111277
OVERIGE		
Muziekdiensten	Commissie Muziekdiensten	p/a Haddingestraat 23 , 9711 KC Groningen
	Rekeningnummer	NL37 INGB 0002 9483 48 t.n.v. Commissie Muziekdiensten
SVLK (St. Vrienden Lutherse Kerk)		www.svlk.nl / info@svlk.nl

OPBOUW 2026-4 ALGEMENE EDITIE

Opbouw is het officiële orgaan van de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen. Opbouw verschijnt zes maal per jaar.

Er zijn twee edities: *Gemeente* en *Algemeen*.

De gemeente-editie is bestemd voor leden en vrienden van de ELGG.

De algemene editie is bestemd voor lezers van buiten de gemeente en bevat geen persoonlijke gegevens. Deze editie verschijnt alleen digitaal.

Abonneren op de algemene editie: stuur een mail naar verzendingopbouw@elgg.nl.

Het volgende nummer zal verschijnen rond 21 september.

Kopij inleveren: **uiterlijk op 11 september.**

Redactie: Erica Greiner en Jakoba Havinga

Redactie-adres: Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen

E-mail redactie: redactieopbouw@elgg.nl

E-mail verzending: verzendingopbouw@elgg.nl